

עבודה זרה נה

עניין: אשר חלק לכל העמים

רמב"ן על התורה

ויקרא יח, כה

וגו' כי חלק ה' עמו וגו'. והענין כי השם הנכבד ברא הכל, ושם כח התחתונים בעליונים²⁹⁴, ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל ידוע²⁹⁵ כאשר נודע באצטגנינות. וזהו שנאמר (דברים ד יט) "אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים", כי חלק לכולם מזלות בשמים²⁹⁶. וגבוהים עליהם מלאכי עליון נתנם להיותם שרים עליהם, כענין שכתוב (דניאל י יג) "ושר מלכות פרס עומד לנגדו", וכתוב (שם פסוק כ) "והנה שר יון בא", ונקראים מלכים כדכתיב (שם פסוק יג) "ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס"²⁹⁷.

והנה השם הנכבד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים²⁹⁸ לכל העולם, אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב²⁹⁹ היא נחלת ה'³⁰⁰ מיוחדת לשמו³⁰¹, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר

והנה בחוצה לארץ, אע"פ שהכל לשם הנכבד, אין טהרה בה שלימה, בעבור המשרתים המושלים עליה והעמים תועים אחרי שריהם לעבוד גם אותם³⁰⁶. ולכך יאמר הכתוב (ישעיה נד ה) "אלהי כל הארץ יקרא", כי הוא אלהי האלהים המושל על הכל והוא יפקוד בסוף על צבא המרום במרום להסיר ממשלת העליונים ולהרוס מערכת המשרתים, ואחרי כן יפקוד על מלכי האדמה באדמה³⁰⁷. וזהו ענין הכתוב שאמר (דניאל ד יד)

והנה השם הנכבד "אלהי האלהים" ככל העולם ו"אלהי ארץ ישראל" שהיא נחלת ה'. וזהו טעם "וזנה אחרי אלהי נכר הארץ" (דברים לא טז), כי האלוהות נכרים בארץ השם³⁰⁹ ובנחלתו, וזהו

מהרש"א ח"א

מלמד שהחליקן בדברים וכו'. דלפי פשוטו מלשון חלוקה לא יתכן לומר שהש"י ז"ה חלק אותם להם לאלוהות דא"כ ניתן רשות לבני נח לעבוד עבודת כוכבים גם כפרש"י בחומש אשר חלק אותם נמי להאיר להם עכ"ל ימאן הדרש דהכא דא"כ מאי לכל העמים דמשמע ולא לישראל ולהאיר ישראל ודאי חלק להם וע"כ דרשו מיינה מלשון החלקה דכיון שזא לטמא ולעבוד עבודת כוכבים נתן להם פתח ולא מנען מלמעט אחריהם אלא החליקם צדקרים לטמא וכו' וכה"א כי החליק אליו צעיניו למזל עונו לשנוא וכו' לשון רש"י בחומש לפי הדרש דהכא וק"ל:

מהר"ל ח"א

כי הש"י מביא אותם לטעות ואין מוחה בהם ונותן להם רצונם כאלו לא היו מכוונים לע"ז, ואין הפי' שהש"י מטעה אותם ונותן להם מטר כדי שיטעו, שאין זה כך. אע"ג דרש"י פי' בפ' החומש אצל לפני בעל צפון הוא נשאר מכל אלקי מצרים והש"י נתן [לפניהם] להטעותן וכדכתיב משגיא לגוים ויאבדם. דבר זה בודאי נאמר על אומה שהם חייבין כליה, או נותן [לפניהם] להטעותן וכדכתיב ג"כ וחוקתי את לב פרעה, אבל בכאן איירי [ש]אין חייבים כליה ממקום אחר ואין הש"י מטעה אותם אבל

רש"י יומא לח:

(ה) להיות רשע: פותחין לו. פתח הטומאה ליכנס (ו) צו מספיקין צדו ואין מונעין ממנו מן השמים לעכצו:

תוס' שבת קד.

עד שנעשה גדול: אית דגרסי בא' ליטמא פתחין לו. כלומר יש לו פתחים ליכנס צא ליטהר מסייעין אותו שפותחין לו פתח ליכנס והיינו דומיא דלעיל דשציק ליה פתח ליכנס ולהנהו דגרסי צא ליטמא פותחין לו כריך לומר דמסייעין אותו הו' טפי מפותחין:

רמב"ן האמונה והבטחון פ"ז

שהמעשה הרע מתקיים בהן. כמו שאמר⁶⁷ בא ליטהר מסייעין אותו בא ליטמא פתחין⁶⁸ לו. יש ספרים שכתוב בהן פותחין. אבל תקנו הגורסין פתחין, לפי שקשה להם לומר כי מהשמים פותחין למי שבא ליטמא, כלומר מסייעין אותו, לכך תקנו לומר פתחין. ולמה יקשה להם זה יותר ממה שאמר⁶⁹ בתורה מן הנביאים מן הכתובים בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. מן התורה לא תלך עמהם⁷⁰, וכתוב קום לך אתם⁷¹. מן הנביאים דכתיב אני ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך תלך⁷². מן הכתובים דכתיב אם ללצים הוא יליץ וגו'⁷³. ומן המאמרים האלה וכיוצא בהן נלמד כי מן השמים עוזרים את האדם כפי מה שירצה להרע או להיטיב. על כן יש לנו לומר כי